

28. 2. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Začíná éra zdravého rozumu v aplikaci § 196a?

Velký senát Nejvyššího soudu ČR přichystal podnikatelské sféře opožděný vánoční dárek. I takto lze hodnotit jeho nedávné rozhodnutí týkající se výkladu ustanovení § 196a odst. 3 obchodního zákoníku, konkrétně následků porušení povinnosti stanovit hodnotu převáděného majetku na základě posudku znalce jmenovaného soudem. Podle Nejvyššího soudu ČR totiž nově ne každé porušení této povinnosti automaticky znamená neplatnost právního úkonu, jak bylo vykládáno doposud.

Povinnost nechat vypracovat znalecký posudek

§ 196a odst. 3 obchodního zákoníku se v našem právním řádu objevil jako implementace Druhé směrnice Rady, jejímž účelem je ochrana akcionářů a věřitelů akciových společností. Zatímco směrnice dopadá pouze na akciové společnosti a na jejich zakladatele, český zákonodárce pravidla vztáhnul i na společnosti s ručením omezeným a dále významně rozšířil okruh osob, na něž úprava dopadá. § 196a odst. 3 obchodního zákoníku reguluje převody majetku mezi společnostmi a spřízněnou osobou, nejčastěji členem orgánu dotčené společnosti nebo jejím akcionářem, resp. společníkem, a slouží tedy mimo jiné i k ochraně společnosti před zneužitím postavení jejích orgánů, společníků a dalších osob oprávněných společností zavazovat, resp. majících ve společnosti určitý vliv.

Jednou z podmínek, za kterých lze takový převod majetku uskutečnit, je určení hodnoty převáděného majetku, resp. kupní ceny posudkem nezávislého znalce jmenovaného pro tento účel soudem.

Dosavadní judikatura k následkům porušení § 196a

K ustanovení § 196a odst. 3 obchodního zákoníku judikoval Nejvyšší soud ČR již několik rozhodnutí, která se všechna shodovala v názoru, že následkem porušení ustanovení § 196a odst. 3 obchodního zákoníku není jen neúčinnost právního úkonu, nebo založení odpovědnosti statutárního orgánu za škodu, nýbrž absolutní neplatnost právního úkonu pro rozpor se zákonem. [1]

Dále pak Nejvyšší soud ČR opakovaně judikoval, že absence znaleckého posudku před podpisem smlouvy má za následek neplatnost takové smlouvy bez ohledu na to, zda byl posudek později vypracován, či nakolik se kupní cena přiblížila ceně stanovené v takovém pozdějším znaleckém posudku. [2] Zejména tento závěr byl terčem kritiky, protože Nejvyšší soud ČR zde postupoval až příliš formalisticky a bez ohledu na účel předmětného zákonného ustanovení, jak byl vysvětlen výše.

Velký senát a velká změna

Nastolený směr judikatury byl změněn až nedávným rozsudkem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. února 2012, sp. zn. 31 Cdo 3986/2009. V projednávané věci měla aplikace výše citované přísné judikatury zcela absurdní důsledky. Strany podaly návrh na jmenování znalce pro ocenění nemovitostí, jež zamýšlely převést. Před jmenováním a vypracováním znaleckého posudku znalec nemovitosti prohlédl a sdělil stranám ústně jejich zjištěnou cenu. Strany přesně za tuto cenu nemovitosti převedly, a to tři dny před tím, než byl znalec oficiálně jmenován soudem. Znalec poté nemovitosti opětovně prohlédl a ocenil je na tutéž cenu. Později došlo ke sporu o platnost smlouvy, když správce konkurzní podstaty pozdějšího úpadce - prodávajícího zahrnul nemovitosti do konkurzní podstaty, s čímž se logicky nesmířil nový vlastník nemovitostí a podal žalobu o vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkurzní podstaty. Zatímco Městský soud v Praze této žalobě vyhověl, Vrchní soud v Praze jeho rozsudek změnil tak, že žalobu zamítl z důvodu neplatnosti kupní smlouvy pro porušení ustanovení § 196a odst. 3 obchodního zákoníku opíraje se přitom o předchozí judikaturu Nejvyššího soudu ČR.

Velký senát Nejvyššího soudu ČR se ovšem v daném případě se závěry Vrchního soudu v Praze, resp. své předchozí ustálené judikatury neztotožnil, když uzavřel, že: **„byla-li ve smlouvě podléhající ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. sjednána cena tržní (tj. cena v daném místě a čase obvyklá), ačkoliv cena, za níž byl majetek převeden, nebyla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem, bylo účelu sledovaného uvedeným zákonným příkazem dosaženo, byť nikoliv postupem předpokládaným v ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. (potažmo článku 11 směrnice). V takovém případě však není žádného důvodu dovozovat absolutní neplatnost uzavřené smlouvy jen proto, že nebyl dodržen mechanismus zabezpečující, aby cena za převod majetku nebyla sjednána na úkor společnosti. Opačný závěr (podle něhož to, že cena nebyla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem vede bez dalšího k závěru o neplatnosti smlouvy podléhající ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. i tehdy, byla-li sjednána cena tržní) by v krajním případě mohl vést i k poškození společnosti, na jejíž ochranu je ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. konstruováno (např. bude-li ve smlouvě sjednána cena pro společnost výhodnější než cena tržní).“**

Napříště tak podle Nejvyššího soudu ČR platí, že **„byla-li ve smlouvě o převodu majetku podléhající ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. sjednána tržní (v daném místě a čase obvyklá) cena, popř. cena pro společnost výhodnější, není tato smlouva neplatná jen proto, že tato cena nebyla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem.“**

Závěr

Jak silné budou dopady nastíněného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR na praxi lze jen těžko předvídat, nicméně bezesporu dochází ve společnosti k žádoucímu posílení právní jistoty v otázce vlastnictví a vlastnického práva. **Neplatnost by již v budoucnu neměla ohrozit transakce, jež byly realizovány za tržní cenu, a ačkoliv nebyla naplněna formální litera zákona, převodem majetku v rozporu s požadavkem znaleckého stanovení kupní ceny nebyla společnost poškozena.**

Negativním důsledkem tohoto kroku správným směrem budou zřejmě nově vznikající otázky. Soudy totiž ve sporných případech budou muset zpětně za pomoci znalců zjišťovat, zda byl převod uskutečněn za tržní cenu, či nikoliv. Zde bude zcela nově nutno zkoumat, jak velká odchylka od tržní ceny stanovené zpětně posudkem znalce je ještě přípustná (jestli vůbec nějaká). To vše navíc za situace, kdy existuje více metod ocenění, jejichž prostřednictvím lze dospět k různým výsledkům, přičemž volba metody je věcí znalce.

Mgr. Sandra Kluzová,
advokát

Mgr. Michal Vrajík

[DVOŘÁK & SPOL., advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: office@akds.cz

[1] Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2011/2000 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 3300/2008.

[2] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 3300/2008 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 4836/2009.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)

- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)